

ชุมชนหัตถกรรม

บาราโหมบาร์ชาร์

บ้านปาเราะ

อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ชุมชนหัตถกรรมบาราโหมบาร์ชาร์ บ้านปาละ จังหวัดปัตตานี

นางฟาริดา กล้านรงค์
สมาชิกสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม
งานผ้าบาติกพิมพ์ลายด้วยบล็อกไม้
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ที่ตั้ง : บ้านปาละ หมู่ 1 ตำบลบาราโหม อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ลักษณะภูมิประเทศ : พื้นราบชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่จังหวัดได้แก่ ทางตอนเหนือและทางตะวันออกของจังหวัด มีหาดทรายยาว และเป็นที่ราบชายฝั่งกว้างประมาณ 10-30 กิโลเมตรพื้นที่ราบลุ่ม บริเวณตอนกลาง

ลักษณะภูมิอากาศ : ฤดูกาลที่ร้อนมีระยะเวลาประมาณ 4 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่ มีนาคม ถึง สิงหาคม อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยสูงกว่า 32°C เดือนที่มีอากาศร้อนที่สุดของปี คือเดือนพฤษภาคม โดยมีอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยเท่ากับ 33°C และต่ำสุดเฉลี่ยเท่ากับ 25°C ฤดูกาลที่เย็นมีระยะเวลาประมาณ 2 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่ พฤศจิกายน ถึงกลางเดือนมกราคม และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายวันต่ำกว่า 30°C โดยในเดือนธันวาคมจะเป็นเดือนที่มีอากาศหนาวที่สุดของปีโดยมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยเท่ากับ 24°C และสูงสุดเฉลี่ยเท่ากับ 29°C

ชาติพันธุ์ : ชาวไทยมุสลิม, ชาวไทยพุทธ

ปฏิทินประเพณีของชุมชน : ประเพณีที่ชาวไทยมุสลิม ถือปฏิบัติ อาทิ

- ประเพณีฮารีรายอ ช่วงเวลาในรอบ 1 ปี ของชาวมุสลิม มีวันฮารีรายอ 2 ครั้ง คือ 1. อีดิลฟิตรี ตรงกับวันที่ 1 เดือนเซาวาล ตามปฏิทินอิสลาม ซึ่งเป็นวันออกบวชหลังจากได้ถือศีลอดตลอดระยะเวลา 1 เดือน นิยมเรียกวันนี้ว่า “วันออกบวช” หรือ “รายาปอซอ” 2.อีดิลอัฎฮา ตรงกับวันที่ 10 เดือน ซุลฮิจญะห หรือตรงกับเดือน 12 ของปฏิทินอิสลาม ซึ่งถัดจากวันอารอเฟฮ

และเป็นวันส่งท้ายของสัปดาห์แรกในเดือนซุลฮิจญะ มีลักษณะคล้ายกับวันตรุษขิดิลฟิตรี แต่มีข้อแตกต่างตรงที่มีการทำกุรบาน เป็นวันเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสมุสลิมทั่วโลกได้ไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ นครเมกกะ อันเป็นวันริเริ่มประกอบพิธีฮัจญ์

- ประเพณีอักษรอ (เป็นช่วงเฉลิมฉลองของชาวไทยมุสลิมที่นิยมนำอัญชีฆมาทอนเป็นขนมเพื่อเฉลิมฉลองเทศกาลอักษรอ
- คนไทยพุทธจะมีกิจกรรมสืบสานประเพณีตามขนบธรรมเนียมของพุทธศาสนิกชนในแต่ละปี ได้แก่ การแห่เทียนเข้าพรรษา ในช่วงวันก่อนวันเข้าพรรษา ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ในช่วงปลายเดือนกันยายน โดยมี “วัดบ้านดี” เป็นศูนย์รวมจิตใจคนไทยพุทธตั้งอยู่ในชุมชนเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งในตำบลบาราโหม

งานศิลปหัตถกรรมของชุมชน : ผ้าบาติกพิมพ์ลายด้วยบล็อกไม้

งานหัตถกรรมผ้าบาติก เป็นงานหัตถกรรมอันขึ้นชื่อในภาคใต้ของประเทศไทย การทำผ้าบาติกมีหลากหลายเทคนิค ทั้งเพ้นท์สี พิมพ์ลายด้วยบล็อกทองเหลือง และบล็อกไม้ ในพื้นที่ชุมชนบาราโหมบ้านปาเราะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี แห่งนี้ ได้สร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมผ้าบาติกพิมพ์ลายด้วยบล็อกไม้ โดยได้นำแรงบันดาลใจของลวดลายมาจากเรื่องราวของประวัติศาสตร์ของเมืองปัตตานี ที่ในอดีตเคยรุ่งเรือง เป็นเมืองท่าของการค้าขายในบริเวณ

Storytelling เรื่องเล่าเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

บ้านปาละ หมู่ 1 ตำบลลพาราโหม อำเภอมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี บ้านปาละ เป็น 1 ใน 3 หมู่บ้าน ของตำบลลพาราโหม คำว่า "ปาละ" เป็นภาษามลายูแปลว่าลำคลอง ซึ่งใน หมู่บ้าน มีคลองปาละเป็นคลองที่ไหลผ่านเชื่อมสู่อ่าวปัตตานี จึงเหมาะสมต่อการเป็น ทำเรือขนถ่ายสินค้า ระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตกนับ เป็นท่าเรือคู่ค้ากับท่าเรือ อีราโอะ ของประเทศญี่ปุ่น สมัยราชินีฮียากการคำพาณิชย์รุ่งเรืองจากการเป็นเมืองท่าจน ทำให้ปัตตานี เป็นที่รู้จักทั่วโลก มีบริษัทจากอินเดียฮอลันดามาตั้งสถานีการค้าในสมัยนี้ เองที่การผลิตด้วยโดโอซามได้แพร่หลายมายังปัตตานีตามธรรมชาติของการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมจึงปรากฏซากเตาเผา และเศษเครื่องถ้วยกระจัดกระจายอยู่ในชุมชนปัตตานีใน อดีตรุ่งเรืองเช่นนี้

ในอดีตตำบลลพาราโหมแยกออกมาจาก ตำบล ต้นหยงลูโละ ประมาณ 80-90 ปี มี ประชากรมาจากหมู่เกาะมลายู ตั้งรกรากมาเป็น 100 ปี ถิ่นฐานเดิมเป็นหมู่บ้านเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของ เมืองปัตตานีเดิมเกี่ยวโยงมาจากเมืองลังกาสุกะ เดิมนับถือศาสนา พุทธนิกายมหายานเป็นเมืองพุทธมลายูแห่งราชอาณาจักรลังกาสุกะอยู่ภายใต้การปกครอง ของราชวงศ์โกตตามหลิฮัย ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนครรัฐพุทธเป็นรัฐอิสลาม มีพญาอินทริาเป็นผู้ ก่อตั้งรัฐปาตานีดารุสลาม(นครแห่งสันติ)

นอกจากนั้นยังเป็นที่ตั้งพระศพราชินี 3 องค์ ได้แก่ ราชินีอียา ราชินีปัฐ และราชินีอูงู แห่งราชวงศ์ศรีวังษาผู้ปกครองปัตตานี ตำบลบาราโหม มาจากคำว่า "บรัโหม หรืออัลบรัโหม" หมายถึง ผู้ที่กลับไปหาอัลลอฮ์ หรือ ผู้ล่วงลับไปแล้ว เป็นที่ตั้งสุสานหลวง มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และปัจจุบัน คือสุสานพญาอินทรีรา มีนักปราชญ์ที่มีผลงาน ด้านการเขียนวิชาการอิสลามหลายแขนง ได้รับการยอมรับว่าเป็นไข่มุกทางวิชาการ แห่งนุซันดารา (หมู่เกาะมลายูและโลกอิสลาม)

บาราโหม มีคลองปาเราะ ไหลผ่านเชื่อมสู่อ่าวปัตตานีจึงเหมาะต่อการเป็นท่าเรือขนถ่ายสินค้ามาตั้งแต่โบราณ ซึ่งในอดีตการค้า พาณิชยท่าเรือแห่งนี้มีความรุ่งเรืองจากการเป็นเมืองท่าจนทำให้ปัตตานีเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกมีการแลกเปลี่ยนทั้งการค้าขายศิลปวัฒนธรรม จากร่องรอยวัตถุโบราณ เช่น เครื่องถ้วยชาม ข้าวของเครื่องใช้ของผู้คน ในอดีตและเรื่องราวเหล่านี้ได้ถูกบันทึกผ่านลวดลายบนผืนผ้าบาติก ผ่านจินตนาการการออกแบบที่ได้แรงบันดาลใจมาจากลวดลายที่พบบนเศษกระเบื้องเครื่องถ้วยชามที่เป็นสัญลักษณ์ ของยุคการค้าขายกับจีนในอดีตของเมืองปัตตานี นอกจากนี้ยังมีการนำเอาวัฒนธรรม ท้องถิ่นต่าง ๆ อาทิ การดื่มชามายาประยุกต์เป็นลวดลายและสีบนผืนผ้าบาติก แห่งชุมชน บาราโหมแห่งนี้อีกด้วย

สุสานราชินี 3 องค์

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

ทักษะการแกะสลักลวดลายบนบล็อคมะพร้าวของช่างแกะไม้ในชุมชนที่ชำนาญการแกะสลักเชิงชายของบ้านเรือนในแบบมุสลิม สู่การแกะสลักบล็อคมะพร้าวพิมพ์ลายบนผืนผ้า จากแรงบันดาลใจของชุมชนที่ต้องการสร้างอัตลักษณ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตในชุมชนตั้งแต่ ประวัติศาสตร์ ช่างฝีมือผลิตภัณฑ์ อาหารพื้นถิ่น และแหล่งท่องเที่ยว ผสานรวมเป็นภูมิปัญญาการทำผ้าบาติกพิมพ์ลายด้วยบล็อคมะพร้าวอันมีเอกลักษณ์เป็นลวดลายของเศษกระเบื้องถ้วยจานชาม ที่พบเห็นอยู่เป็นจำนวนมากในบริเวณปากอ่าวปัตตานีสะท้อนร่องรอยความรุ่งเรืองทางการค้าในเมืองปัตตานีแห่งนี้ในอดีต

ความมุ่งหวังตั้งใจการการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

ความตั้งใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวิถีชุมชนนั้นถูกขับเคลื่อนโดยกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่มุ่งหวังจะให้เกิดการสืบสาน อนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ ชุมชน เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ชุมชน งานศิลปหัตถกรรมการทำผ้าบาติกด้วยแม่พิมพ์บล็อกไม้ และการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ให้เกิดเป็นความเข้มแข็งภายในชุมชน สร้างรายได้กระจายสู่คนในชุมชนอย่างทั่วถึง

การพัฒนาสร้างสรรค์ ปรับประยุกต์ หรือต่อยอดการออกแบบเชิงสร้างสรรค์

การปรับประยุกต์ต่อยอดผ้าบาติกพิมพ์ลายด้วยบล็อกไม้ แต่เดิมเป็นการย้อมด้วยสีเคมี แต่ปัจจุบันทางชุมชนฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่สร้างมลพิษ จึงปรับปรุงสีสันทันการย้อมผ้าให้มีการริเริ่มการย้อมสีธรรมชาติ โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ อากิ กาบมะพร้าว ที่ให้สีสันทันแอร์โธโทนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มถ่ายทอดภูมิปัญญาการย้อมสีธรรมชาติให้กับสมาชิกในกลุ่มผู้สร้างสรรคงานผ้าบาติก และเรียนรู้การย้อมสีธรรมชาติ จากพืชท้องถิ่นอื่นๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ และสะท้อนคุณค่าในชุมชนอย่างแท้จริง

การตลาดแบบดิจิทัล (Digital Marketing) หน้า page facebook

เพจ “BARAHOMM BARZAAR
พาเที่ยวชุมชน”

การแต่งกาย ขนบ ประเพณี วัฒนธรรม

การแต่งกาย : ผู้หญิงมุสลิมเมื่อออกจากบ้านจะแต่งกายแบบมิดชิด ใช้เสื้อแขนยาว และมีผ้าคลุมศรีษะ(กายกุบง) ผู้หญิงมุสลิมนิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะ สวมเสื้อบานง หรือบายอ หรือถุงหรือเสื้อประเภทที่ตัดเย็บแบบสากลหรือเสื้อยืด ถ้าอยู่บ้านจะไม่ใช้ผ้าคลุมศรีษะ เมื่อออกจากบ้านจึงจะคลุมศรีษะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะ วัย และการศึกษาของแต่ละบุคคล

ส่วนผู้ชายนิยมสวมเสื้อต่อโละบางอ ลักษณะมีลักษณะเป็นเสื้อคอกลมอาจมีคอตั้งแบบคอจีน ผ้าหน้าครึ่งหนึ่ง ติดกระดุมโลหะ ๓ เม็ด แขนเสื้อทรงกระบอกกว้างยาวจรดข้อมือ แต่พับชายขึ้นมาเล็กน้อย สวมกางเกงยาวแบบสากล สวมหมวกซอเก๊ะที่ทำด้วย กำมะหยี่สีต่างๆ หรืออาจสวมหมวกกะปิเยาะซึ่งเป็นทรงกลม

วัฒนธรรม วิถีชีวิต :

การละหมาด ตามหลักศาสนาอิสลาม ของชาวมุสลิม

การทำบุญเข้าพรรษาออกพรรษา

วันสารทไทย สำหรับชาวพุทธ

การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

ด้วยพื้นที่ชุมชนอยู่ในเขตติดกับอ่าวปัตตานี ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ด้วยอ่าวและความงดงามของอุโมงค์ป่าโกงกาง ที่งดงามอย่างมาก ทำให้แหล่งทรัพยากรสำคัญนี้เป็นชุดเซคอิน ให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้ โดยการลงเรือที่บริเวณท่าหน้าใกล้ชุมชนฯ และท่องเที่ยวตามป่าโกงกางเพื่อชมธรรมชาติของป่าโกงกาง แวะนวดสปาเข้ากับรากต้นโกงกาง จนไปถึงจุดชมวิวพระอาทิตย์ตกดินที่สวยงามที่สุดเหนืออ่าวปัตตานี ในยามอาทิตย์อัสดง เพิ่มรายได้ให้กับชาวประมงได้นำเรือหาปลา ประยุกต์สู่การเชื่อมโยงเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้อีกด้วย

นอกจากนี้บ้านปาละ ยังเป็นเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีแหล่งโบราณสถานที่น่าสนใจ 500 ปี ในยุคที่สมัยที่ปัตตานีเป็นเมืองท่าที่รุ่งเรือง มีชาวต่างชาติทั้งอาหารบเปอร์เซีย ยุโรป เข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก เป็นจุดสนใจของประชาชนทั้งในและต่างประเทศ ที่อยากเข้ามาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศึกษาร่องรอยอารยธรรมจากสุสานพญาอินทริรา หรือสุสานอิสมาอิล ซาห์ อันเป็นสถานที่ฝังศพของเจ้าเมืองปัตตานีพระองค์แรกที่นับถือศาสนาอิสลาม และสถาปนาเมืองปัตตานีเป็นนครปัตตานีดารุสลาม ห่างจากสุสานพญาอินทริราออกไปประมาณ 500 เมตร ยังมีสุสานราชินี 3 พี่น้อง หรือสุสานกษัตริย์หญิงสามพระองค์คือ รยาฮีเยา รยาปาจู และรยาอูง สุสานจะอยู่บนเนินบริเวณมีการก่ออิฐล้อมรอบ

ป้ายแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว

สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย (องค์การมหาชน)

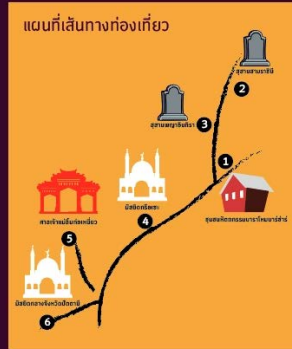

ชุมชนหัตถกรรมบาราโหมบาร์ซาร์ บ้านปาละ จังหวัดปัตตานี

ชุมชนที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ ผูกพันกับวิถีชีวิตคนปัตตานีมายาวนาน นำเรื่องราวภูมิปัญญาการแกะไม้มาผสมผสานกับการทำลวดลายไม้สำหรับพิมพ์ผ้ามาถัก เกิดเป็นลวดลายอัตลักษณ์ที่ได้แรงบันดาลใจจากเครื่องเคลือบเมืองถ้อยไอซามที่พบอยู่เป็นจำนวนมากบริเวณปากอ่าวปัตตานี ที่ในอดีตเคยเป็นเมืองท่าในการค้าขายกับจีนอินโดจีนเรื่อง หลอมหลวมคุณค่าเหล่านี้นำมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกแห่งบาราโหมอันงดงาม

A community with an old history is bound with the way of life of Pattani people for a long time where the wisdom of wood carving is mixed with the making of wooden block for batik fabric. This renders unique patterns inspired by the fragments of crockery that are found in large numbers at the estuary of Pattani Bay where in the past was a prosperous trading port with China. These values are combined to create an exquisite batik fabric of Barahom.

โครงการชุมชนเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม 2565
SACIT CRAFT COMMUNITY 2022

59 หมู่ 4 ต.ช้างใหญ่ อ.บางโหนด จ.พระนครศรีอยุธยา 13290
โทรศัพท์ : 0 3536 7054-9
โทรสาร : 0 3536 7050-1
สายด่วน : 1289
Email : info@sacit.or.th